

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/2001 vp

Hallituksen esitys tuomittujen siirtämisestä tehdyn yleissopimuksen lisäpöytäkirjan hyväksymisestä sekä laiksi tuomittujen siirtämisestä tehdyn yleissopimuksen lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja laiksi kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä helmikuuta 2001 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen tuomittujen siirtämisestä tehdyn yleissopimuksen lisäpöytäkirjan hyväksymisestä sekä laiksi tuomittujen siirtämisestä tehdyn yleissopimuksen lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja laiksi kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 1/2001 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Katariina Jahkola ja hallitusneuvos Paavo Siltanen, oikeusministeriö
- ylikomisario Jonne Lähteenmäki, sisäasiainministeriö
- hallinto-oikeustuomari Ulf Ekebon, Helsingin hallinto-oikeus
- kärjätuomari Jukka Ketola, Helsingin kärjäoikeus
- asianajaja Markku Fredman, Suomen Asianajajaliitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esitys sisältää ehdotuksen Euroopan neuvostossa hyväksytyn tuomittujen siirtämisestä tehdyn yleissopimuksen lisäpöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Voimaansaattaminen ehdotetaan tehtäväksi blankettimuotoisella lailla.

Lisäpöytäkirja täydentää tuomittujen siirtämisestä tehtyä yleissopimusta, johon Suomi on

liittynyt vuonna 1987. Lisäpöytäkirjan tarkoituksena on kahdessa tapauksessa mahdollistaa vapausrangaistuksen täytäntöönpanon siirtäminen vieraasta valtiosta tuomitun kotivaltioon ilman tuomitun suostumusta. Siirtäminen olisi mahdollista ensinnäkin, jos tuomittu kotivaltionsa pakenemalla pyrkii karttamaan rangaistuksen täytäntöönpanoa tai sen jatkamista. Toi-

seksi täytäntöönpanon siirtäminen ilman tuomitun suostumusta olisi mahdollista siinä tapauksessa, että tuomitulle määrättyyn seuraamukseen tai siihen liittyvään hallinnolliseen päätökseen sisältyy määräys karkottamisesta tai muusta toimenpiteestä, jonka seurauksena tuomitun ei vankilasta vapautumisensa jälkeen sallita jäädä sen valtion alueelle, jossa seuraamus on määrätty.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosioikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanosta annettua lakia, Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanosta annettua lakia, rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annettua lakia ja rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden

pohjoismaiden välillä annettua lakia. Lainsäädäntö saatetaan vastaamaan yleissopimuksen lisäpöytäkirjan ja Schengenin yleissopimuksen määräyksiä. Lisäksi lakeihin ehdotetaan lisättäväksi siirtopäätösten täytäntöönpanoa sekä tuomitun oikeusturvaa tehostavia säännöksiä.

Tuomittujen siirtämisestä tehdyn yleissopimuksen lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamista koskeva laki ehdotetaan tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti lisäpöytäkirjan kanssa. Muut lainmuutokset ehdotetaan tulemaan voimaan heti, kun lait on hyväksytty ja vahvistettu. Lakien on tultava voimaan viimeistään 25 päivänä maaliskuuta 2001, jolloin Schengenin säännöstöä aletaan Suomessa täysimääräisesti soveltaa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lakivaliokunta on aikaisemmin antanut lausunnon (LaVL 3/1998 vp — HE 20/1998 vp) hallituksen esityksestä Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaista lakkauttamista yhteisillä rajoilla koskeviin Schengenin sopimukseen tehdyn pöytäkirjan ja sopimuksen sekä yhteistyöstä henkilöiden tarkastusten lakkauttamiseksi yhteisillä rajoilla Islannin ja Norjan kanssa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä niihin liittyviksi laeiksi. Tällöin lakivaliokunta totesi, että Schengenin yleissopimuksen säännökset rikostuomioiden täytäntöönpanon siirrosta edellyttävät suomalaisen lainsäädännön uudistamista, joka on tarkoituksenmukaista tehdä samalla, kun Euroopan neuvoston tuomittujen siirtämisestä tehdyn yleissopimuksen lisäpöytäkirjan määräykset saatetaan kansallisesti voimaan. Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan tämän lisäpöytäkirjan hyväksymistä ja rikoksesta tuomittujen siirtämistä koskevan lainsäädännön tarkistamista. Valiokunta puoltaa yleissopimuksen lisäpöytäkirjan ja lakiehdotusten hyväksymistä seuraavinta toteamuksin.

Yleissopimus tuomittujen siirtämisestä tai sen lisäpöytäkirja, Schengenin yleissopimus taikka kansallinen lainsäädäntö eivät velvoita siirtämään vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa vieraaseen valtioon. Sopimukset ja lainsäädäntö luovat valtuudet ja oikeudelliset puitteet siirtämiselle, josta siirtävän ja vastaanottavan valtion on yksittäistapauksittain sovittava keskenään.

Suomessa rangaistuksen täytäntöönpanon siirtämisestä päättää oikeusministeriö. Päätöksenteossa on noudatettava kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia ja perustuslakia, jonka 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Tämä merkitsee sitä, että viranomaisten on selvitettävä vastaanottavan valtion vankilaolosuhteet sekä rangaistusten täytäntöönpanoa koskeva lainsäädäntö ja käytäntö. Vastaanottavan valtion vankilaolosuhteiden on oltava sen tasoiset, ettei vankia kohdella tai rangaista epäinhimillisesti tai ihmisarvoa loukkaavasti. Lähtökohtana tulee olla, ettei vankeusrangaistus olosuhteiltaan tai kestoltaan poikkea olennaisesti Suomessa suoritetta-

vasta rangaistuksesta. Siten siirtämiseen ei tule ryhtyä myöskään silloin, kun vastaanottavan valtion rangaistusten täytäntöönpanoa koskeva lainsäädäntö poikkeaa merkittävästi omasta lainsäädännöstämme esimerkiksi ehdonalaiseen vapauteen pääsemisen osalta.

Suomalaisissa vankiloissa on tällä hetkellä noin 200 ulkomaalaista. Heistä useat tulevat maista, joiden vankilaolosuhteet ovat tasoltaan sellaiset, että täytäntöönpanon siirtäminen olisi epäinhimillistä ja perustuslain vastaista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan täytäntöönpanon siirtäminen muiden kuin pohjoismaiden kesken vie aikaa ja on mahdollista lähinnä pitkähköihin vankeusrangaistuksiin tuomittujen osalta. Lainsäädännön muutokset eivät tältä osin muuta tilannetta. Siten käsitykset, että suomalai-

sissa vankiloissa olevia ulkomaalaisia vankeja voitaisiin merkittävässä määrin siirtää kotimaahansa suorittamaan rangaistuksensa, ovat perusteettomia.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy Strasbourgissa 18 päivänä joulukuuta 1997 tuomittujen siirtämisestä tehdyn yleissopimuksen lisäpöytäkirjan ja

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina.

Helsingissä 21 päivänä helmikuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Henrik Lax /r
vpj. Matti Vähänäkki /sd
jäs. Sulo Aittoniemi /alk
Jyri Häkämies /kok
Toimi Kankaanniemi /skl
Annika Lapintie /vas
Kari Myllyniemi /kesk

Kirsi Ojansuu /vihr
Veijo Puhjo /vas
Susanna Rahkonen /sd
Mauri Salo /kesk
Marja Tiura /kok
Lasse Virén /kok
vjäs. Seppo Lahtela /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Timo Tuovinen.